

Gundsømagle Mølle

Egnshistorisk Nyt nr. 1 – 1987 – udgivet af Egnshistorisk Forening i Gundsø

Fotografiet er udlånt af Gundsø Lokalhistoriske Arkiv. Møllen er fotograferet ud gennem et vindue i kirkens tårn i Gundsømagle en vinterdag i 1944.

Gundsø kommune køber Gundsømagle Mølle

Gundsø byråd har nu vedtaget at bevilge et beløb på 750.000 kr til køb og restaurering af møllen. Beløbet påtænkes udbetalt i 3 omgange: De første 250.000 kr. i 1987 og derefter samme beløb i 1988 og 1989. Møllens ejer gennem mange år, Martin Balle Nielsen, Møllefondsbestyrelsen og kommunen vil på et møde i denne måned aftale de endelige formaliteter vedrørende overdragelsen af denne spændende kulturhistoriske bygning, som siden 1902 ved sin centrale beliggenhed mit i byen og sin ret store højde har givet byen sit eget smukke særpræg. Planen er, at møllen nu skal restaureres og dermed bevares for eftertiden.

Gundsømagle Mølle

(fortsat fra s. 1)

Kommunen har nu sørget for at den økonomiske baggrund herfor er i orden, og selve arbejdet med og ledelsen af istandsættelsesprojektet, et omfattende og kostbart arbejde, bliver lagt i hænderne på Møllefondens bestyrelse.

Der er forlængst udarbejdet og godkendt en fundats for Gundsømagle Møllefond. Den bygger på, at møllen skal være en selvejende institution, og formålet er at bevare og restaurere møllen som et kulturhistorisk minde til gavn for offentligheden.

Det er en glæde for mange af os "Gundsøboere", at kommunen nu efter flere års overvejelser har besluttet at købe møllen for at redde den fra nedrivning og dermed bevare den for eftertiden.

Det er også en glæde at kunne konstatere at den lille kreds af Gundsømagleborgere, der med Niels Løth i spidsen, for ca. 3 år siden gik sammen om at danne Møllefonden nu har nået et så smukt resultat. Afgørende herfor har naturligvis også været mølleejeren Martin Balle Nielsens velvillige og gode samarbejde i fondens bestyrelse.

Sidste år arrangerede bestyrelsen en underskriftindsamling til fordel for møllens bevarelse. Ved den lejlighed indkom der over 1200 positive underskrifter fra borgere i Gundsø.

Desuden har man bl.a. også gennem årene opfordret borgere i Gundsømagle til at støtte fonden med pengebeløb. Det har givet omkring 20.000 kr i kassen.

Fondens bestyrelse består i dag af følgende medlemmer: Vivi L. Møller (fmd.) Aage Strandfelt (sekr.), Jørgen Frederiksen (kass.) Birgit Nelander og Martin Balle Nielsen.

Det bliver spændende at følge forløbet omkring møllens istandsættelse. Vi ser frem til den dag, møllen står færdig og helt "nypudset". Kort sagt når den er gennemrestaureret fra top til tå. Så vil den have fået ny spånbeklædning og ny hat. Der vil være påmonteret nyt krøjeværk og nye vinger, det har den ikke haft i over 40 år. Desuden vil der være anbragt ny omgang udvendig. Inde i møllen vil den gamle stenkvern og hele det mekaniske mølleværk kunne fungere igen. Det vil blive en oplevelse for skolebørn og såmænd også for alle os andre at besøge dette levende kulturhistoriske kunstværk, som nu igen skal komme til at pynte en hel by og en stor del af Gundsøegnen.

Gundsømagle Mølle 1986.

LIDT OM MØLLENS HISTORIE

Gundsømagle Mølle, der er en såkaldt "hollandsk vindmølle" har som bekendt stået i Gundsømagle siden 1902. Det var forøvrigt samme år, forsamlingshuset på nabogrunden blev indviet. Men før flytningen til Gundsømagle stod møllen i en årrække midt i Glostrup (hvor længe vides ikke), og da hed den Glostrup Mølle.

Glostrup Mølle er omtalt i Roskilde Tidende søn. d. 4. maj 1902 under overskriften: Glostrup Mølle på vandring. Videre hedder det: "Glostrup Mølle er for nylig solgt for at flyttes til Gundsømagle. Sælgeren er Hr. Plambeck, der også ejer Røde Vejrmølle. Køberen er møller B. Jensen, der har haft Stærkende Mølle i forpagtning. Hr. Jensen fratrådte 1. maj Stærkende Mølle, der overtoges af ejeren Hr. P. Meyer, der et par år har haft en gård i Ledøje, som han solgte for et halvt års tid siden.

Glostrup Mølle, som Hr. Jensen nu har købt, skal efter forlydende på vandring for at gøre nytte i Gundsømagle. Hr. Jensen har inde i byen købt et hus med tilliggende grund i nærheden af Brugsforeningen, og på denne grund skal møllen rejses."

Mange år senere bliver Glostrup Mølle igen omtalt i en avis, nemlig i Folkebladet i 1973. Her er det lokalhistorikeren Jens A. Petersen, Tåstrup, som i en artikel om egnens mange nedrevne møller kort omtaler møllen:

"På den plads i Glostrup, hvor bagermester Lopdrup senere havde forretning, lå engang en stor vindmølle, der kunne ses viden om, men den blev flyttet til Gundsømagle."

Og sidste kilde i denne lille gennemgang af den smule af møllens historie, vi kender indtil nu, er de oplysninger vi har fået fra Glostrup lokalhistoriske arkiv. Da jeg i sidste uge henvendte mig til dem angående omtalte mølle og avisomtalen, som jeg havde fundet i de to ovennævnte aviser, svarede de i første omgang, at de intet kendte til denne "Glostrup Mølle", men at de med interesse ville undersøge sagen.

Fire dage efter ringede de og fortalte, at en af de gamle Glostrupbøger, - der er efterhånden ikke så få, - omtaler møllen ganske kort uden historiske oplysninger eller årstal. Derudover havde de undersøgt hvor møllen havde stået, og det var der, hvor Glostrupcentret nu ligger. Der var bl. a. også tidligere Lopdrups bagerforretning. Der ligger i dag en gammel møllesten foran centret, og det er formodentlig det sidste håndgribelige minde om Glostrup Mølle på det sted.

Det kan undre een, at møllen bliver så lidt omtalt i de bøger, der beskriver Glostrup by før århundredskiftet. Den stod jo inde midt i byen, og var desuden en bygning af anseelig størrelse.

Eldre folk i Gundsømagle har altid sagt, at møllen stammer fra Helsingør. Der skulle den have stået før den blev flyttet til Gundsømagle. Fremtidige undersøgelser må vise, om møllen virkelig engang i 1800-tallet, før tiden i Glostrup, har stået i Helsingør.

"Møllevandring" var ikke usædvanlig før i tiden. Ifølge bogen Danske Møller har Strøby mølle på Stevns været flyttet fire gange. Den blev første gang rejst ved Holbæk.

Til slut skal lige nævnes, at ved en forespørgsel på Helsingør Byhistoriske Arkiv ang. rygtet om, at møllen skulle stamme fra Helsingør, svarede man, at der engang i 1800-tallet havde stået en mølle ved gården Mollenborg, som ligger på Helsingør købstads markjord ved grænsen til Tikøb sogn. Man vidste dog ikke med sikkerhed om den var blevet nedrevet eller flyttet.

AH

GUNDSØMAGLE MØLLES EJERRÆKKE

1902	Vilhelm Jensen.
1912	Lars Frederiksen
1916	Carl Vilhelmsen
1918	Hans Peter Hansen
1921	Anders Herman Hansen
1936	Ejler Nielsen
1937	A. P. Thorsen
1937	Niels Holtegaard
1942	Elisabeth C. Holtegaard
1943	Henry Lauritz Eschrich
1946	C. V. Koch
1951	Martin Balle Nielsen
1987	Gundsø Kommune

Efter tingbogsoplysninger samt bogen om Danske Møller.

Der var engang mange møller

Lokalhistorikeren Jens A. Petersen, Tåstrup, skrev i 1973 en artikel i Folkebladet. Det var kort efter at Røde Vejrmølle i Glostrup var nedbrændt for anden gang. Her skriver han bl.a. om Vestegnens mange forsvundne møller.

Et sted nævner han, at Gundsømagle mølle er nedrevet. Det må være Øvre Værebros mølle, der menes.

"Røde Vejrmøllens brand og opførelsen af en anden vejrmølle på stedet lader tankerne hen på den tid, da det for den ældre generation var et kendt og smukt syn i landskabet at se de gamle vejrmøller dreje deres vinger for vindens pres. Forholdene har forandret sig således, at snart alle vejrmøller er forsvundet.

En af de mest kendte var naturligvis Røde Vejrmølle på grund af dens beliggenhed ved Hovedvej 1. Hvor gammel møllen var kan der ikke med bestemtthed siges noget om, men så meget ved vi, at den før 1770 var beliggende ved Gammel Landevej, omtrent hvor resterne af Korsgård ligger ved Herstedøstervejs skæring af Gl. Landevej.

Gundsømagle Mølle

Egnshistorisk Nyt nr. 1 – 1987 – udgivet af Egnshistorisk Forening i Gundsø

Da den nuværende Roskildevej blev anlagt i 1770'erne blev både mølle og kro flyttet til pladsen ved den nye vej, hvor kroen helt er forsvundet og har givet plads for en tankstation.

Senere brændte møllen, som blev genopført i omtrent den stil den havde, indtil den igen nedbrændte. Medens den gamle mølle havde sejl på vingerne, fik den nye, nu også nedbrændte, klapper, som virkede efter vindstyrken. Den fik også selvkrøjer, så den kunne dreje "hatten" og vingerne efter vinden.

Men indtil for ikke så særligt mange år siden var der mange møller på egnen, der nu er forsvundet, dels ved ildebrand, og dels fordi driften ikke har kunnet klare sig økonomisk i konkurrence med de store motormøller og landmændenes egne kværne.

På den plads i Glostrup, hvor bagermester Lopdrup senere havde forretning lå engang en stor vindmølle, der kunne ses viden om, men den blev flyttet til Gundsømagle. Ved fæstningsvolden lå "Ludvighåbs Mølle", men den brændte

og lidt længere inde mod København lå Mariendalsmølle og Stjernemøllen, der også brændte.

På Vestegnen er følgende møller brændt eller nedrevet som vindmøller: Pilemølle, Valby Mølle, Ballerup Mølle, Smørum Mølle, Gundsømagle Mølle, Kathrinehåbs Mølle lidt vest for Klovtofte ved Roskildevejen, Torslunde Mølle, Sengeløse Mølle m.fl.

Brøndbyvester Mølle er endnu bevaret, men er ikke mere i mølledrift og så er der som nævnt Røde Vejrmølle, som man efter branden genrejser netop nu ved køb af en tilsvarende mølle andet sted."